

Met rugzak naar het mbo

‘Dan máák ik een hovenier van hem’

Speciale leerlingen in het reguliere onderwijs, dat roept discussie op. Wat kost nu die extra zorg, kan de school dat bieden en gaat het niet ten koste van het overige onderwijs? Een kijkje in Heerenveen.

Gerard Tamminga met Gerrit-Jan achter de computer

Gerrit-Jan Meulenkamp (18) zit achter de computer met een opdracht over kruidachtige begroeiing. Hij verliest even de aandacht en roept YouTube op voor een leuk filmpje. Gerard Tamminga, zijn coach, laat hem even zijn gang gaan. Iedere leerling heeft zo zijn manier van benaderen, en dat geldt nog meer voor Gerrit-Jan.

Bij foutjes er niet meteen bovenop, niet enorm direct en vooral ook positief benaderen. “Anders ben je hem kwijt”, vertelt Tamminga. “Je zegt bijvoorbeeld: dat heb je prima gemaaid, maar je kunt een volgende keer best nog iets lager.” Gerrit-Jan heeft veel moeite met concentratie, vanwege ‘stevige’ ADHD. Bovendien is hij zwaar dyslectisch. Hij is een rugzakleerling; een leerling met een handicap of beperking die met een tegemoetkoming toch in het reguliere onderwijs deelneemt. In zijn geval is dat de tweejarige hoveniersopleiding van het mbo in Heerenveen (MBO PAS-groen). De financiering is bedoeld om extra zorg en eventuele aanpassingen of hulpinstrumenten te bekostigen.

Hardcore

Bij aankomst op school vind ik Gerrit-Jan en zijn begeleider samen in gesprek. Tamminga bereidt hem voor op het interview. “Je vertelt gewoon hoe het gaat.”

Het gaat goed, vindt Gerrit-Jan. “Dat heeft aanvankelijk wel moeite gekost”, reageert Tamminga. Gerrit-Jan is dan even pauzeren, een sigaretje roken met z’n vrienden voor de poort van de school. “Ik heb veel tijd in hem moeten steken om z’n vertrouwen te winnen. Hij zag mij als zijn vijand, maar door heel open te zijn over wat we doen, waarom we dat doen en hoe we dat doen, is hij mij gaan accepteren als iemand die hem helpt op weg naar een diploma. De knop ging plots snel om.”

‘Alle Dagen Heel Druk’, legde Gerrit-Jan uit bij de intake. Dat is zijn probleem. Hyperactief, impulsief en moeite om aandacht en concentratie te bewaren. Hij had vmbo gedaan bij AOC Terra in Wolvega, ook met extra hulp, en daar adviseerden ze hem naar Heerenveen te gaan. MBO PAS-groen, mbo-bol op niveau 1 en niveau 2, biedt veel praktijk,

intensieve begeleiding en ook veel vrijheid. Hij komt twee dagen per week naar school (met bus of scooter) en loopt drie dagen stage.

Omgaan met nieuwe situaties is voor hem heel lastig. In eerste instantie zegt hij ‘nee’, ook als het gaat om een interview voor het vakblad Groen Onderwijs. “Maar je kunt het als bewijsstuk opvoeren”, zegt Tamminga. “In de plaats van een opdracht.”

Gerrit-Jan vertelt dan over zichzelf. In het weekend gaat hij soms naar de disco, hij leest niet graag, hooguit de Donald Duck, en heeft ook tijd nodig om de opdrachten die hij via het beeldscherm te lezen krijgt, te verwerken. Thuis zit hij ook wel achter de computer, om te chatten. En in de middagpauze gaat hij met een groepje naar McDonalds. “Voor een hamburger of een frikadel; want hier op school delen ze alleen gezond voedsel uit.” Achter de computer op school doet hij af en toe een oortje in en luistert naar hardcore. Veel beats per minuut en geen muziek waar je, zo lijkt me, nu zo rustig van wordt. Met enig gemopper (“moeten die veiligheidsschoenen en de gehoorbescherming echt?”) poseert hij met een bosmaaier in de slootkant voor de school. Aanvankelijk toont hij weinig enthousiasme, maar het valt uiteindelijk allemaal ontzettend mee.

Klaarstomen

Tamminga biedt Gerrit-Jan vooral veel regelmaat en structuur. Zoals elke dinsdagmorgen, half 9 tot 9 uur, een een-op-eengesprek om de week door te nemen. Ook op maandagochtend voert hij gesprekken, met hem en zijn klasgenoten. Coachingsgesprekken. Hij coacht een groep van twaalf leerlingen groene ruimte. Zo zijn er vijf groepen, in totaal 54 MBO PAS-groenleerlingen voor alle richtingen. Met, aarzelt Tamminga, drie of vier rugzakjes. “Zelf heb ik in mijn coachgroep alleen Gerrit-Jan en er loopt een aanvraag voor een ander.”

In principe zit op de schooldagen de hele groep bij elkaar, werkend aan opdrach-

Gerrit-Jan met de bosmaaier

ten die zoveel mogelijk aansluiten bij wat ze op hun stageadres tegenkomen. Als ze daar aan het bestraten zijn, of bladblazen – nu in de herfstmaanden voor de aankomend hoveniers soms een dagtaak – dan behandelt hij dat onderwerp.

“We werken in MBO PAS-groen niet met boeken”, legt hij uit. Het gaat om een competentiegerichte aanpak waarbij leerlingen via opdrachten bewijsstukken verzamelen voor bepaalde competenties. Tijdens de opdrachten hebben ze veel vrijheid. Wanneer ze er aan toe zijn, bij Gerrit-Jan waarschijnlijk wat later dan bij zijn groepsgenoten, voeren ze een proeve van bekwaamheid uit op het stagebedrijf.

Dat stagebedrijf is voor hem het bedrijf van Jan Logtmeijer, een hovenier in Blesdijke, niet ver van zijn woonplaats Oldemarkt. Gerrit-Jan telt de collega's. Behalve gezinsleden van Logtmeijer werken er drie personeelsleden. “Ik wil wel bij zo'n bedrijf blijven werken”, zegt hij en dat is ook de doelstelling die Logtmeijer samen met Tamminga heeft geformuleerd: hem klaarstomen voor werk op het bedrijf. Of het nu uiteindelijk dat van Logtmeijer is of van een ander. “Als hij hovenier wil worden, dan maak ik een hovenier van hem”, zo heeft Logtmeijer de school laten weten.

Opvoedend

Zoals bij elke rugzakleerling worden de ouders meer betrokken bij het onderwijs en is er ook een handelingsplan. In dat plan staat wat de school wil bereiken met de leerling en hoe daarvoor de middelen uit de rugzak worden ingezet. Met Gerrit-Jan is er een stijgende lijn, bevestigt Tamminga. Vorig jaar was hij wel 3 tot 3,5 uur per week met hem bezig, buiten de lestijd om, maar dit jaar kan het in de helft van de tijd. Er was vorig jaar ook meer contact met zijn ouders, vooral via de mail. Dat ging dan bijvoorbeeld over problemen en de manier van omgaan.

Verder is er drie keer per jaar een gesprek met de ambulante begeleider, zijn psycholoog en zijn moeder. Terugkerend thema: hoe kunnen we Gerrit-Jan heel gestructureerd door de opleiding heen helpen? “Ze hebben dan vooral

veel adviezen voor mij. Hoe kan ik het beste met zijn ADHD omgaan?” Hij is dan zelf ook behoorlijk opvoedend bezig: soms een beetje meegaan en toegeven, af en toe heel streng en op andere momenten als maatje.

Zijn inzet is goed, oordeelt Tamminga. Hij heeft wel mindere dagen, pieken en dalen, maar op het bedrijf wordt hij begeleid als een normale werknemer. Als het bijvoorbeeld wat langer duurt dan afgesproken om de rozen te snoeien, hoort hij dat ook. Zijn handen zitten vol littekens van doornen. “Met die handschoenen, dat werkt niet goed”, verdedigt hij zich.

Te weinig

Een en ander rondom de opname van leerlingen ‘met beperkingen’ in het reguliere onderwijs, of anders gezegd: leerlingen met ‘speciale onderwijsbehoeften’, is wettelijk geregeld in 2003. Een IVA-onderzoek (Universiteit van Tilburg) via een webenquête vorig jaar, concludeert dat integratie van rugzakleerlingen goed gaat. Scholen vinden deze integratie belangrijk en ze hebben er ook vaak beleid voor geformuleerd. Ze willen kinderen met een beperking het gevoel geven dat ze erbij horen en hen zo goed mogelijk voorbereiden op een plek in de maatschappij. Bovendien leren klasgenoten zo omgaan met kinderen met een beperking.

Maar tegelijkertijd is er veel discussie. Ouders zijn bang dat de extra zorg voor rugzakleerlingen ten koste van de normale begeleiding en de algehele onderwijskwaliteit gaat. Kinderen met gedragsproblemen zouden mogelijk te veel druk op de groep leggen. Geert, groepsgenoot van Gerrit-Jan, ontkent dat. “Geen probleem; het gaat hartstikke goed.”

Scholen klagen dat het zoveel tijd kost, dat het moeilijk is om de aandacht goed te verdelen tussen reguliere leerlingen en integrerende leerlingen en dat de rugzak totaal ontoereikend is. Een rolstoelpad, een mondeling in plaats van schriftelijke test, grotere letters, computeraanpassingen en vooral extra begeleidingstijd: dat bekostig je zomaar niet met een rugzakje.

“Ik heb het vorig jaar eens uitgerekend”,

zegt Tamminga. “De rugzak leverde voldoende om per week drie kwartier extra aandacht te geven, inclusief de begeleidingsgesprekken. Dat is in het geval van Gerrit-Jan veel te weinig. “Ik heb daar wel moeite mee, want aan het begin van de opleiding zijn we de verantwoordelijkheid wel aangegaan om hem erdoorheen te helpen. Het diploma is het einddoel.”

‘Een rolstoelpad, een mondeling in plaats van schriftelijke test, grotere letters, computeraanpassingen en vooral extra begeleidingstijd: dat bekostig je zomaar niet met een rugzakje.’

Scholen weigeren in een enkel geval wel eens zo'n leerling. Met als argument dat ze vanwege specifieke handicaps geen toekomst zouden hebben in het vak waarvoor ze belangstelling hebben of dat de expertise ontbreekt op school. IVA wijst erop dat er samenwerking is, maar dat dit nog meer kan. En SLO concludeerde na onderzoek dat scholen leerlingen met lichte beperkingen goed kunnen integreren, maar dat het stukt als het bijvoorbeeld gaat om leerlingen met gedragsproblemen, zware leerproblemen of meervoudige beperkingen.

Voorzichtig

“Ja”, erkent Tamminga, “ik ben wel extra voorzichtig. Normaal ben ik heel direct, maar als ik dat bij hem doe, ben ik hem kwijt. Ik heb dat eens gedaan en toen liep hij weg. Ik ben er achteraangegaan en uitleg gegeven, en toen kwam wel de klik. Naar hem ben ik meer positief opbouwend, in vergelijking met vorig jaar merk ik dat ik dit jaar dingen wel iets directer kan zeggen.”

Gerrit-Jan schuift weer achter de computer. Voor uitvoer van de opdracht over kruidachtige begroeiingen, met muziek. □